

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

DOI 10.31558/2519-2949.2025.4.11

УДК 32.019.52:321.01

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2181-7306>

Горай О. С., Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України

КОАЛІЦІЙНІ УТВОРЕННЯ В ПОЛІТИЦІ: РОЛЬ, ТИПОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ, ФУНКЦІЇ

Здійснено комплексний аналіз ролі, типологічних ознак та функцій коаліційних утворень у сучасній політиці, визначено їхнє місце в демократичних політичних системах. Систематизовано теоретичні підходи до розуміння природи політичних коаліцій та емпіричний аналіз їхніх практичних проявів у різних політичних контекстах. Виявлено характерні ознаки коаліційних утворень: тимчасовість існування при можливості довгострокового функціонування, добровільність участі суб'єктів, збереження автономії при координації дій, спільність стратегічних цілей при можливих тактичних розбіжностях. Охарактеризовано функції коаліцій у політичній системі: агрегації та артикуляції інтересів, формування урядових коаліцій, забезпечення політичної стабільності, представництва різних соціальних груп у процесі прийняття рішень. Розкрито типи коаліційних утворень за різними критеріями: парламентські, електоральні, урядові, тематичні, гомогенні, гетерогенні, формальні, неформальні. Доведено, що ефективність коаліційних утворень залежить не лише від здатності учасників до взаємних поступок, наявності спільних цілей, а й від механізмів належної координації. З'ясовано, що перспективи подальших досліджень коаліційної діяльності пов'язані з необхідністю вивчення впливу на неї цифрових технологій; поглибленого аналізу транснаціональних коаліційних процесів та їхньої ролі у формуванні глобальної політики; з'ясування специфіки коаліційних процесів у гібридних політичних режимах, де демократичні та авторитарні елементи співіснують в рамках єдиної системи; виявлення напрямів забезпечення коаліційної політики в умовах зростаючої популярності антисистемних рухів; дослідження гендерних аспектів коаліційної політики і ролі жінок у формуванні та функціонуванні політичних коаліцій; з'ясування можливостей участі молоді у коаліційних процесах; визначення характеру міжгенераційної політичної співпраці; розробки практичних рекомендацій щодо оптимізації функціонування коаліційних утворень, що включає як інституціональні реформи, так і розвиток політичної культури консенсусу та компромісу.

Ключові слова: політичні коаліції, парламентські коаліції, електоральні альянси, політична співпраця, демократичні інститути, урядування, політичні партії, політична стабільність; ефективність коаліційної діяльності.

Постановка проблеми. У сучасному світі політичних трансформацій та зростаючої складності суспільних відносин коаліційні утворення набувають все більшого значення як механізм забезпечення ефективного урядування та представництва різноманітних інтересів. Можна стверджувати, що політичні коаліції стали невід'ємною частиною демократичного процесу, забезпечуючи можливості для компромісу в позиціях різних політичних сил та соціальних груп. У цьому контексті особливо важливо розуміти природу, механізми функціонування та роль коаліційних утворень у сучасних політичних системах.

Актуальність дослідження коаліційних утворень зумовлена кількома важливими чинниками. В умовах фрагментованих партійних систем, характерних для багатьох сучасних демократій, формування стабільних урядових коаліцій стає ключовим фактором політичної стабільності. Зростаюча складність політичних процесів вимагає координації зусиль різних політичних акторів для

вирішення комплексних суспільних проблем. Глобалізаційні процеси та транснаціональні виклики актуалізують потребу в формуванні міжнародних політичних коаліцій та альянсів. Коаліційні утворення відіграють важливу роль у забезпеченні легітимності політичних рішень, оскільки вони дозволяють представити ширший спектр суспільних інтересів, ніж це можливо в рамках однопартійного урядування. Водночас функціонування коаліцій супроводжується специфічними викликами – такими, як російсько-українська війна чи довготривалий конфлікт на Близькому Сході, що пов'язано з необхідністю узгодження різноспрямованих позицій та інтересів учасників.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження коаліційних утворень у світовій політичній думці має багату традицію. На особливу увагу заслуговують розвідки: М. Дюверже, який заклав основи розуміння партійних систем та їхнього впливу на формування коаліцій [1]; В. Райкера, який стверджував, що раціональні політичні актори прагнутимуть формувати коаліції з мінімально необхідною кількістю учасників для досягнення перемоги, оскільки це дозволяє максимізувати вигоди для кожного учасника [2]; А. Ліпхарта, який розробив фундаментальну типологію демократичних систем та проаналізував роль коаліцій у різних моделях демократії [3]; К. фон Бейме, який охарактеризував особливості функціонування урядових коаліцій у західноєвропейських демократіях [4]; С. Бялоблоцької, яка вважає, що стабільність урядів визначається не лише політичними, а й неполітичними чинниками, відповідно вона є комплексною проблемою багатовимірною характеру, що впливає на різні сфери суспільного життя [5]. Назагал зауважимо, що значна частина досліджень коаліційних утворень характеризуються міждисциплінарним підходом, який поєднує елементи політичної науки, соціології, економіки та психології. Особливо показовими є дослідження представників теорії раціонального вибору, які застосовують математичні моделі для аналізу коаліційної поведінки [6].

В українській політичній науці інтерес до проблематики коаліцій помітно зріс у зв'язку з трансформаціями політичної системи після здобуття незалежності. Основна увага у дослідженнях приділяється практичним аспектам функціонування парламентських коаліцій, особливостям взаємодії політичних партій та їхніх еліт, а також нормативно-правовому забезпеченню цього процесу. Українські політологи розглядають коаліції не лише як механізм формування парламентської більшості, а й як показник демократичної зрілості та стабільності політичної системи. Варто відзначити наукові розвідки таких дослідників, як Д. Арахамія, І. Берназюк, Ю. Бисага, А. Борисенко, Ю. Войтенко, С. Гасанов, О. Дмитренко, Г. Зеленько, В. Кафарський, В. Омельченко, Ю. Остапеч, Н. Панчак-Бялоблоцька, В. Петриненко, Н. Піпченко, В. Сухенко, К. Червеняк та ін. Окремо слід відзначити дисертаційні дослідження Я. Балановського «Політичні коаліції в умовах плюралістичної демократії» (2009); В. Голишева «Парламентські об'єднання: світовий досвід та українська практика (політологічний аналіз)» (2004); С. Шаранича «Парламентська більшість (коаліція) та парламентська опозиція: теоретико-правове дослідження» (2013); В. Мироненка «Політико-правові засади формування і діяльності парламентської коаліції: зарубіжний досвід і Україна» (2016).

Попри значну увагу дослідників до проблематики політичних коаліцій, залишається багато питань щодо оптимальних моделей їхнього функціонування в різних політичних контекстах. Особливо це стосується країн із перехідними політичними системами, де механізми коаліційного урядування ще не набули усталених форм. Відповідно **метою** даного дослідження є комплексний аналіз теоретико-методологічних засад вивчення політичних коаліцій та розробка науково обґрунтованої класифікації основних типів коаліційних утворень у політичному процесі. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: систематизувати теоретичні підходи до розуміння природи коаліційних утворень та виявити їхні характерні ознаки; проаналізувати функції коаліцій у політичній системі та їхню роль у забезпеченні демократичного урядування; розглянути типологію коаліційних утворень з урахуванням сучасних форм політичної організації; дослідити фактори, що впливають на ефективність та стабільність коаліційних утворень.

Виклад основного матеріалу. Концептуалізація поняття «політична коаліція» залишається одним із найбільш дискусійних питань у сучасній політичній науці. Натомість дослідники пропонують різноманітні визначення, які часто відображають специфіку їх методологічних підходів та емпіричних інтересів. Узагальнюючи існуючі підходи, можна стверджувати, що політична коаліція являє собою тимчасове або відносно стале об'єднання політичних акторів (партій, груп, рухів) заради досягнення спільних цілей при збереженні організаційної автономії учасників.

Потрібно усвідомлювати, що коаліційні утворення відрізняються від інших форм політичного

об'єднання кількома принципово важливими характеристиками. Першою, найважливішою ознакою коаліцій, є їхня *тимчасовість*. Попри це, не слід розуміти тимчасовість як короткочасність існування. Радше йдеться про те, що коаліції формуються для досягнення конкретних цілей і теоретично можуть припинити своє існування після їхнього досягнення або у випадку зміни обставин. Другою важливою ознакою є *добровільність участі*. Безсумнівно, що учасники коаліції приєднуються до неї на основі власного рішення, керуючись розрахунком потенційних вигод від співпраці. Це принципово відрізняє коаліції від примусових об'єднань або організацій, членство в яких зумовлене зовнішніми обставинами. Третьою характерною ознакою є *збереження організаційної автономії учасників*. Йдеться про те, що учасники коаліції не втрачають своєї самостійності та можуть продовжувати діяти як незалежні політичні актори в тих сферах, які не стосуються коаліційних домовленостей. Четвертою ознакою є *координаційна природа внутрішніх відносин*. На відміну від ієрархічних організацій, коаліції функціонують на основі переговорів та взаємних домовленостей. Абсолютна єдність позицій серед учасників коаліції є скоріше винятком, ніж правилом. П'ятою ознакою є *наявність спільних цілей при можливих розбіжностях у тактичних та методологічних підходах*, коли кожен із учасників пропонує свій аналітичний інструментарій та специфічне розуміння природи коаліційної взаємодії.

Осмислення специфіки коаліційних утворень передбачає розгляд основних функцій, що їх вони виконують у рамках політичної системи. Вочевидь ці функції є багатоплановими та взаємопов'язаними і вказують на важливу роль коаліційних утворень у сучасних демократичних політичних системах.

Вагомим технологічним чинником слугує *функція агрегації інтересів*. Сучасні суспільства характеризуються високим ступенем плюралізму, а коаліційні утворення якраз і дозволяють об'єднати та узгодити позиції різних соціальних груп, створюючи можливості для представництва ширшого спектру суспільних інтересів, ніж це можливо в рамках діяльності окремих політичних організацій [7].

Важливу державотворчу роль виконує *функція формування урядів у парламентських системах*. У сучасних умовах, коли абсолютна більшість однієї партії в парламенті стає рідкісним явищем, коаліційні уряди перетворюються на норму демократичної політики. Очевидно, що ефективність коаліційного урядування залежить від здатності партнерів до компромісів та координації дій.

Функція забезпечення політичної стабільності орієнтована на створення механізмів мирного вирішення політичних конфліктів та забезпечення наступності політичного курсу. Це підтверджує політична практика останніх десятиліть. Зокрема, у фрагментованих політичних системах коаліції часто є єдиним способом формування дієздатного уряду. Хоча тут можна сперечатись щодо того, чи завжди коаліції сприяють стабільності,

Репрезентативна функція пов'язана з тим, що коаліційне урядування забезпечує більш широке представництво різних соціальних груп та регіонів у процесі прийняття політичних рішень [8]. Особливо важливою ця функція є в етнічно або конфесійно різноманітних суспільствах, де механізми пропорційного представництва можуть бути критично важливими для підтримання соціальної єдності.

У коаліційній діяльності необхідно враховувати *функцію політичної соціалізації та навчання*, з огляду на те, що участь у коаліційних утвореннях дозволяє політичним акторам набувати досвід компромісної політики. Разом із тим, коаліційна практика може сприяти модерзації політичних позицій та зменшенню поляризації.

Функція політичного контролю є доцільною, зважаючи на те, що коаліційні механізми створюють систему взаємних стримувань та протидії не лише між урядом та опозицією, але й всередині самого уряду. Це може запобігати зловживанням владою та сприяти більш виваженому прийняттю рішень.

Інноваційна функція коаліцій полягає у їхній здатності генерувати нові політичні рішення через синтез різних підходів та ідей. Не викликає сумнівів, що взаємодія між представниками різних політичних традицій може зумовлювати появу оригінальних концепцій та стратегій, які не виникли б у рамках монолітних політичних організацій [9].

Мобілізаційна функція пов'язана зі здатністю коаліційних утворень мобілізувати ширшу підтримку для конкретних політичних ініціатив або кандидатів. Це стає особливо важливим під час виборчих кампаній або при просуванні складних реформ, які потребують широкої суспільної підтримки.

Виходячи з попереднього аналізу, перейдемо до систематизації різних *типів коаліційних*

утворень. Методологічно важливо розрізняти коаліції за різними критеріями, оскільки це дозволяє краще зрозуміти специфіку їхнього функціонування в різних контекстах.

За сферою діяльності можна виділити парламентські, електоральні, урядові, тематичні коаліції. Парламентські коаліції формуються для координації діяльності в законодавчому органі й можуть не збігатися з урядовими коаліціями, особливо в системах зі слабкою партійною дисципліною [10]. Парламентські коаліції формуються вже після виборів у законодавчих органах з метою забезпечення стабільної більшості для прийняття рішень. Особлива увага приділяється проблемі внутрішньої координації, що стосується збалансування автономії окремих фракцій з необхідністю колективного прийняття рішень. На нашу думку, саме це питання часто стає каменем спотикання для багатьох парламентських коаліцій. Характерно, що парламентські коаліції можуть функціонувати як на постійній основі, так і формуватися для розгляду конкретних питань. Ймовірно, що гнучкі «проблемні коаліції» стають все більш поширеними у сучасних багатопартійних парламентах, де жорсткі коаліційні структури часто виявляються неефективними.

Електоральні коаліції створюються на час виборчих кампаній і часто розпадаються після їхнього завершення, незалежно від результатів. Така практика відображає їхню суто стратегічну роль у мобілізації виборців і посиленні шансів на перемогу під час виборів, а вже далі – відсутність стійкої внутрішньої єдності чи спільних програмних намірів. Яскравим прикладом є коаліція «Єдина Росія» із проросійськими силами на виборах до Державної Думи РФ, яка демонструє особливості електоральних альянсів у авторитарних системах. Там такі коаліції більшою мірою слугують інструментом легітимації влади, ніж справжнім політичним союзом з довгостроковими цілями. Отже, електоральні коаліції – це інструмент тимчасової політичної консолідації, що використовується для успішного проходження виборчих кампаній. Після виборів їхня функція здебільшого завершується, що веде до їхнього розпаду або трансформації в інші форми політичної взаємодії.

Урядові коаліції являють собою найбільш інституціоналізовану форму коаліційної взаємодії, оскільки їх учасники не лише співпрацюють у прийнятті рішень, а й несуть спільну відповідальність за їх виконання. Загалом, зауважимо, що саме урядові коаліції найчастіше стають об'єктом наукового аналізу через свою високу політичну значущість. Розрізняють «мінімальні виграшні коаліції» та «коаліції національної єдності». Перші формуються за принципом включення мінімальної кількості партій, необхідної для забезпечення більшості, тоді як другі прагнуть максимального представництва різних політичних сил, що ми можемо бачити і на прикладі діяльності українського парламенту [11]. Важливим фундаментом функціонування урядових коаліцій є коаліційні угоди, які визначають розподіл посад, програмні пріоритети та механізми вирішення конфліктів. Тим не менш, навіть найдетальніші угоди не можуть передбачити всіх ситуацій, що виникають у процесі спільного управління. Дослідники поміж іншого звертають увагу на важливість «коаліційної дисципліни» як ключового чинника стабільності урядових коаліцій. Очевидно, що рівень дисципліни часто визначається не стільки формальними угодами, скільки політичною культурою та традиціями співпраці між партіями. Створення та підтримка коаліції базується на взаємній відповідальності партій за реалізацію спільної програми, що закріплюється коаліційною угодою. Однак на практиці ефективність дисципліни у коаліціях визначається не лише цією угодою, а й політичною відповідальністю та довірою між партнерами. Так, коаліційна дисципліна сприяє стабільності уряду, адже партії, що входять у коаліцію, відчувають свою відповідальність перед партнерами і виборцями, а також можуть контролювати виконавчу владу через парламентську більшість [12].

Тематичні (галузеві) коаліції формуються навколо конкретних політичних питань. Такі коаліції можуть включати не лише політичні партії, а й громадські організації, профспілки, бізнес-асоціації та інших акторів. Найчастіше такі коаліції формуються довкола вирішення економічних та культурних питань, що спонукають партії до об'єднання. До таких питань, зокрема, належать економічна політика, імміграція, культурна політика, європейська інтеграція [13].

За ідеологічним критерієм розрізняють гомогенні та гетерогенні коаліції. Гомогенні коаліції об'єднують політичні сили з близькими ідеологічними позиціями, що полегшує досягнення консенсусу, але обмежує спектр представлених інтересів. Гетерогенні коаліції, навпаки, включають ідеологічно різнорідні елементи, що ускладнює координацію, але забезпечує більш широке представництво.

За часовими параметрами виділяють короткострокові, середньострокові та довгострокові коаліції. Це пов'язано з тим, що тривалість існування коаліції суттєво впливає на характер внутрішньої взаємодії між її учасниками та ефективність її функціонування.

За інституціональним критерієм останнім часом коаліції класифікують на формальні та неформальні. Це стало можливим завдяки досягненням нової інституціональної теорії, представники якої акцентують на ролі неформальних інститутів у політичному процесі. До розвитку неоінституціоналізму політична наука зосереджувалася головним чином на офіційно встановлених та публічно визнаних структурах, які слугували основою для класифікації форм правління, політичних режимів та конституційного устрою.

Формальні коаліції функціонують у рамках офіційних процедур та публічно декларованих угод. Вони оформлюються офіційними угодами та мають чітку структуру управління.

Неформальні коаліції формуються на основі неписаних домовленостей, особистих зв'язків та неофіційних практик взаємодії політичних акторів. На думку П. Бульдовича, яскравою ілюстрацією в цьому контексті слугує чилійський досвід переходу до демократії, коли нові політичні сили, стикнувшись з неможливістю реформування конституції 1980 року, вибудували систему неофіційних угод про владний поділ. Цей випадок демонструє, як актори віддають перевагу неформальним інститутам через їх економічність порівняно зі створенням нових формальних норм. Схожа логіка діяла в Італії повоєнного періоду, де центристські партії, замість законодавчого запровадження мажоритарної виборчої системи для зміцнення великих поміркованих сил, розробили неформальну стратегію систематичного усунення комуністів та неофашистів від участі в урядових коаліціях [14, с. 45].

Однією з найбільш дискусійних у сучасній політичній науці є проблема ефективності коаліційних утворень. З огляду на це, досить конструктивно варто вважати ідею розрізнення різних вимірів ефективності: політичної (здатність формувати стабільні уряди та приймати рішення), електоральної (успіх на виборах), програмної (реалізація політичних цілей). Надійним фундаментом ефективності коаліцій є ідеологічна сумісність учасників. Йдеться, зокрема, про те, що чим більшою є ідеологічна дистанція між партнерами, тим складніше досягти консенсусу з ключових питань [15]. Проте, слушно підкреслював Роберт Даль, певний рівень ідеологічного різноманіття може бути корисним для генерування інноваційних рішень.

У забезпеченні ефективності коаліційної діяльності особлива увага приділяється проблемі інституціонального дизайну та його впливу на коаліційну динаміку. Конституційні правила, електоральні системи, процедури формування уряду – усі ці елементи створюють специфічні стимули та обмеження для коаліційної поведінки. Разом із тим, не слід забувати, що політичні актори можуть адаптуватися до інституціональних умов та навіть впливати на їхню зміну. Загалом, можна виділити кілька ключових факторів, які сприяють ефективності коаліцій: наявність чіткої коаліційної угоди, яка визначає цілі, принципи та механізми співпраці; чітко відпрацьовані процедури прийняття рішень та вирішення конфліктів; регулярна комунікація між учасниками коаліції на різних рівнях. Не менш важливим є фактор зовнішнього середовища. Коаліції, які діють в умовах політичної стабільності та економічного зростання, мають кращі шанси на успіх, ніж ті, що функціонують в умовах кризи. Водночас кризові ситуації іноді можуть сприяти згуртуванню коаліції навколо спільних викликів. Отже, маємо всі підстави стверджувати, що ефективність коаліцій залежить від складної взаємодії внутрішніх та зовнішніх факторів, які потребують постійного моніторингу та адаптації стратегій управління.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про те, що коаліційні утворення являють собою особливий тип політичної організації, який характеризується поєднанням автономії учасників з координацією їхніх дій заради досягнення спільних цілей. В сучасних умовах вони відіграють ключову роль у забезпеченні функціонування демократичних політичних режимів, особливо в умовах зростаючої фрагментації та складності суспільно-політичних відносин. Можна виділити кілька перспективних напрямків подальших досліджень цієї проблеми.

Особливої уваги потребує вивчення впливу цифрових технологій на формування та функціонування політичних коаліцій. Це дає підстави вважати, що соціальні мережі та цифрові платформи кардинально змінюють способи політичної мобілізації та координації. В умовах зміни характеру світового розвитку постає необхідність поглибленого аналізу транснаціональних коаліційних процесів та їхньої ролі у формуванні глобальної політики. Зокрема, йдеться про адекватність існуючих теоретичних моделей для пояснення нових форм міжнародної політичної співпраці. На особливу увагу заслуговує з'ясування специфіки коаліційних процесів у гібридних політичних режимах, де демократичні та авторитарні елементи співіснують в рамках єдиної системи. Не менш складною є проблема аналізу коаліційної політики в умовах зростаючої популярності

антисистемних рухів. Слід зважати й на необхідність дослідження гендерних аспектів коаліційної політики та ролі жінок у формуванні та функціонуванні політичних коаліцій; участі молоді у коаліційних процесах; характеру міжгенераційної політичної співпраці. Нарешті, важливим напрямком є розробка практичних рекомендацій щодо оптимізації функціонування коаліційних утворень у різних політичних контекстах, що включає як інституціональні реформи, так і розвиток політичної культури консенсусу та компромісу.

Бібліографічний список:

1. Duverger M. Political Parties: Their Organization and Activity in the Modern State. London: Methuen, 1954. 439 p.
2. Riker W. H. The Theory of Political Coalitions. New Haven: Yale University Press, 1962. 300 p.
3. Lijphart A. Democracies : Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries. New Haven : Yale University Press, 1984. 229 p.
4. Beyme K. von. Parliamentary Democracy: Democratization, Destabilization, Reconsolidation, 1789-1999. London: Palgrave Macmillan, 2000. 419 p.
5. Бялоблоска С. Моделі формування коаліційних урядів і співпраці їхніх учасників в умовах багатопартійності: теоретичні й практичні вияви. *Studium Europy Środkowej i Wschodniej*. 2014. С. 122–135.
6. Laver M., Schofield N. Multiparty Government: The Politics of Coalition in Europe. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1998. 308 p.
7. Dalton R. J., Anderson C. J., Poguntke T. Environmental Groups in Western Europe: Professional Organization or Social Movement? *Research in Social Movements, Conflicts and Change*. 1995. Vol. 18. P. 135–167.
8. Anderson C. J. Economic Voting and Political Context: A Comparative Perspective. *Electoral Studies*. 2000. Vol. 19. P. 151–170.
9. Kitschelt H., McGann A. J. The Radical Right in Western Europe: A Comparative Analysis. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1995. 332 p.
10. Carroll R., Cox G. W. The Logic of Gamson's Law: Pre-election Coalitions and Portfolio Allocations. *American Journal of Political Science*. 2007. Vol. 51. P. 300–313.
11. Хоменко С. Спроба номер сім: історія коаліцій по-українськи. BBC NEWS Україна. 2014. 7 листопада.
12. А як у них? Формування коаліції. URL: <https://rada.oporaua.org/analitika/a-iak-u-nykh/13855-a-iak-u-nykh-formuvannia-koalitsii>.
13. Kriesi H., Grande E., Lachat R., Dolezal M. West European Politics in the Age of Globalization. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. 483 p.
14. Бульдович П. Сутність та особливості неформальних інститутів в політиці. *European political and law discourse*. Vol. 4. №2. 2017. P. 42–47.
15. Budge I., Laver M. Office Seeking and Policy Pursuit in Coalition Theory. *Legislative Studies Quarterly*. 1986. Vol. 11. P. 485–506.

References:

1. Duverger M. (1954). Political Parties: Their Organization and Activity in the Modern State. London: Methuen, 439.
2. Riker W. H. (1962). The Theory of Political Coalitions. New Haven: Yale University Press, 300.
3. Lijphart A. (1984). Democracies : Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries. New Haven : Yale University Press, 229.
4. Beyme K. von. (2000). Parliamentary Democracy: Democratization, Destabilization, Reconsolidation, 1789-1999. London: Palgrave Macmillan, 419.
5. Bialoblotska S. (2014). Modeli formuvannia koalitsiinykh uriadiw i spivpratsi yikhnikh uchashnykiv v umovakh bahatopartiynosti: teoretychni y praktychni vyiauy. *Studium Europy Środkowej i Wschodniej*, 122–135.
6. Laver M., Schofield N. (1998). Multiparty Government: The Politics of Coalition in Europe. Ann Arbor: University of Michigan Press, 308.
7. Dalton R. J., Anderson C. J., Poguntke T. (1995). Environmental Groups in Western Europe: Professional Organization or Social Movement? *Research in Social Movements, Conflicts and Change*, 18, 135–167.
8. Anderson C. J. (2000). Economic Voting and Political Context: A Comparative Perspective. *Electoral Studies*, 19, 151–170.
9. Kitschelt H., McGann A. J. (1995). The Radical Right in Western Europe: A Comparative Analysis. Ann Arbor: University of Michigan Press, 332.
10. Carroll R., Cox G. W. (2007). The Logic of Gamson's Law: Pre-election Coalitions and Portfolio Allocations. *American Journal of Political Science*, 51, 300–313.
11. Khomenko S. Sproba nomer sim: istoriia koalitsii po-ukrainsky. BBC NEWS Ukraina. 2014. 7 lystopada.
12. A yak u nykh? Formuvannia koalitsii. URL: <https://rada.oporaua.org/analitika/a-iak-u-nykh/13855-a-iak-u-nykh-formuvannia-koalitsii>.
13. Kriesi H., Grande E., Lachat R., Dolezal M. (2008). West European Politics in the Age of Globalization.

Cambridge: Cambridge University Press, 483.

14. Buldovych P. (2017). Sutnist ta osoblyvosti neformalnykh instytutiv v politytsi. European political and law discourse, 4 (2), 42–47.

15. Budge I., Laver M. (1986). Office Seeking and Policy Pursuit in Coalition Theory. Legislative Studies Quarterly, 11, 485–506.

Horai O. Coalition formations in politics: role, typological features, functions.

A comprehensive analysis of the role, typological features and functions of coalition formations in modern politics has been carried out, their place in democratic political systems has been determined. Theoretical approaches to understanding the nature of political coalitions and empirical analysis of their practical manifestations in various political contexts have been systematized. The characteristic features of coalition formations have been identified: temporary existence with the possibility of long-term functioning, voluntary participation of subjects, preservation of autonomy in coordinating actions, commonality of strategic goals with possible tactical disagreements. The functions of coalitions in the political system have been characterized: aggregation and articulation of interests, formation of government coalitions, ensuring political stability, representation of various social groups in the decision-making process. The types of coalition formations have been revealed according to various criteria: parliamentary, electoral, governmental, thematic, homogeneous, heterogeneous, formal, informal. It is proven that the effectiveness of coalition formations depends not only on the ability of participants to make mutual concessions, the presence of common goals, but also on mechanisms of proper coordination. It was found that the prospects for further research into coalition activities are related to the need to study the impact of digital technologies on it; in-depth analysis of transnational coalition processes and their role in shaping global policy; clarifying the specifics of coalition processes in hybrid political regimes, where democratic and authoritarian elements coexist within a single system; identifying directions for ensuring coalition politics in the context of the growing popularity of anti-system movements; studying gender aspects of coalition politics and the role of women in the formation and functioning of political coalitions; clarifying the possibilities of youth participation in coalition processes; determining the nature of intergenerational political cooperation; development of practical recommendations for optimizing the functioning of coalition formations, which includes both institutional reforms and the development of a political culture of consensus and compromise.

Keywords: political coalitions, parliamentary coalitions, electoral alliances, political cooperation, democratic institutions, governance, political parties, political stability; effectiveness of coalition activities.